

دینسجام

فصلنامه علمی

پژوهش‌های نهج البلاغه

سال بیست و سوم / بهار ۱۴۰۳ / شماره ۸۰

شاپا: ۸۰۵۱ - ۱۷۳۵

صاحب امتیاز: بنیاد بین‌المللی نهج البلاغه

مدیر مسئول: سید جمال‌الدین دین‌پرور

سر دبیر: محمدجواد ارسطا

هیئت تحریریه:

محمدجواد ارسطا	دانشیار دانشگاه تهران
احمد بهشتی	استاد دانشگاه تهران
منصور پهلوان	استاد دانشگاه تهران
جلیل تجلیل	استاد دانشگاه تهران
سید محمدمهدی جعفری	استاد دانشگاه شیراز
احمد خاتمی	استاد دانشگاه شهید بهشتی
محمدمهدی رکنی	استاد دانشگاه فردوسی
سید مصطفی محقق‌داماد	استاد دانشگاه شهید بهشتی
مجید معارف	استاد دانشگاه تهران
عبدالله موحدی محب	دانشیار دانشگاه کاشان

ویراستار علمی: حجت‌الله شیرمحمدی

مترجم عربی: علیرضا محمدرضایی / مترجم انگلیسی: ماندانا محمدی کلاهدوز

مدیر اجرایی: محمد حسین محامد

نشانی: قم، میدان شهدا، خیابان حجتیه، بنیاد بین‌المللی نهج البلاغه

تلفن دفتر فصلنامه: ۰۲۵ - ۳۷۷۳۶۴۴۰

وبگاه: www.nahjmagz.ir / پست الکترونیک: nahjmagz@gmail.com

بر اساس نامه شماره ۳/۱۴۴۹۴۱ در جلسه مورخ ۱۳۹۱/۴/۲۱ کمیسیون بررسی نشریات علمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری درجه «علمی - پژوهشی» از شماره ۳۰ به فصلنامه پژوهش‌های نهج‌البلاغه اعطا شده است.

فصلنامه پژوهش‌های نهج‌البلاغه در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نمایه‌سازی می‌شود.

همچنین در وبگاه‌های زیر به صورت تمام متن قابل دریافت است:

www.nahjmagz.ir

www.isc.gov

www.noormags.com

راهنمای نویسندگان مقالات

۱. مقاله ارسالی باید پژوهشی، گویای نوآوری در مسائل نهج البلاغه و دارای ساختار ذیل باشد:

- ۱- ۱. **عنوان**، کوتاه و گویای محتوای مقاله باشد.
- ۱ — ۲. **چکیده**، آینه تمام‌نمای مقاله شامل معرفی موضوع، ضرورت و اهمیت پژوهش و یافته‌های پژوهش باشد.
- ۱ - ۳. **واژگان کلیدی**، شامل حداکثر ۶ واژه از کلمات دارای نقش نمایه و فهرست باشد.
- ۱ — ۴. **طرح مسئله**، مسئله تحقیق به صورت روشن طرح و تبیین گردد و به پیشینه تحقیق و نوآوری آن اشاره شود.
- ۱ - ۵. **بدنه اصلی مقاله**، با جهت‌گیری انتقادی، تحلیلی، مستند و مستدل
- ۱ - ۶. **نتیجه**، شامل یافته‌های تحقیق متناسب با طرح مسئله باشد.
- ۱ - ۷. **منابع و مآخذ**، با ترتیب الفبایی بر اساس الگوی ذیل:

- کتاب

نام خانوادگی (شهرت)، نام، سال انتشار، عنوان کامل اثر، مترجم یا محقق، شماره جلد، محل نشر، ناشر.
کیندری بیهقی، قطب الدین، ۱۳۷۵ش، **حدائق الحقایق فی شرح نهج البلاغه**، تصحیح: عزیز الله عطاردی، ج ۲، قم: بنیاد نهج البلاغه.

- مقاله

نام خانوادگی (شهرت)، نام، سال انتشار، «عنوان مقاله»، عنوان مجله، شماره، صفحات، محل نشر، ناشر.
حسن زاده آملی، حسن، ۱۳۶۰، «انسان کامل از دیدگاه نهج البلاغه»، **یادنامه کنگره هزاره نهج البلاغه**، ص ۵۹ - ۴۷، تهران: بنیاد نهج البلاغه.

* اگر دو اثر از یک مؤلف با تاریخ مشابه وجود دارد با حروف الفبا متمایز گردد.

* منابع لاتین نیز به همین ترتیب از چپ به راست معرفی شوند.

۲. ارجاع‌ها بر اساس الگوی ذیل درون‌متن باشد:

- کتاب و مقاله: (نام خانوادگی، سال انتشار: جلد / صفحه) مانند: (کیذری، ۱۳۷۵: ۲ / ۱۴۸)

- آیات قرآن، مانند: (بقره / ۵۳)

- متن نهج البلاغه، مانند: (خطبه ۵۳)، (نامه ۵۳)، (حکمت ۵۳)

۳. عبارت لاتین به صورت پاورقی بیاید.

۴. به منابع دست اول ارجاع داده شود.

تذکر جهت ارسال مقاله

— نام و نام خانوادگی نویسنده (نویسندگان)، میزان تحصیلات، رتبه علمی، پست الکترونیکی و شماره نویسنده ضروری است.

- مقاله در محیط word 2016 به بالا و از طریق سامانه نشریه به نشانی www.nahjmagz.ir ارسال شود.

- حجم مقاله حداکثر ۷۵۰۰ کلمه باشد.

— مقاله ارسالی نباید در هیچ نشریه داخلی و خارجی چاپ شده باشد یا هم‌زمان به مجله دیگری ارسال شود.

— مقاله پس از بررسی اولیه در صورت تناسب با موضوع مجله و رعایت اصول نگارش مقاله جهت داوری دو یا سه داور ارسال می‌شود.

- مقاله پس از تأیید داوران و سردبیر پذیرش و در نوبت چاپ قرار خواهد گرفت.

- مقاله ارسالی در صورت تأیید یا عدم تأیید بازگردانده نمی‌شود.

- مسئولیت مطالب مندرج در هر مقاله بر عهده نویسنده است.

- حق چاپ پس از پذیرش برای مجله محفوظ است.

فهرست

- اقتصاد مقاومتی با تکیه بر نقش دولت و مردم از منظر قرآن و نهج البلاغه..... ۱۷
 سیدمحمدعلی حسینی فر
- الگوی جامع ولایت‌پذیری از منظر امام علی علیه السلام بر مبنای تحلیل محتوای خطبه قاصعه..... ۴۹
 فتحیه فتاحی زاده / محمد عترت دوست / صدیقه کاشفی
- انتخابات و استعاره ی امانت در آموزه های نهج البلاغه..... ۷۷
 کریم کوخایی زاده / مصطفی بخرد
- بررسی تطبیقی موضوع اصحاب در نهج البلاغه و متون تاریخی (تا پایان قرن چهارم هجری)..... ۱۰۱
 مهدی خزایی / حسن جوادی نیا
- بررسی سندی و دلالی روایت علوی «لَقَدْ جِئْتَهُمْ بِالْكِتَابِ كَمَا لَمْ يُشْتَمَلْ عَلَى التَّنْزِيلِ وَ التَّأْوِيلِ..... ۱۲۳
 مهدی حیاتی / محمد حسن رستمی / عباس اسماعیلی زاده
- بررسی مبنای قرآنی شکواییه در نهج البلاغه و مناجات ختمه عشر ۱۴۷
 فاطمه جاویدپور
- تیین برنامه درسی تربیت سیاسی از منظر امام علی علیه السلام در نهج البلاغه:
- فرا ترکیب براساس مدل اروین ۱۷۵
 مصطفی فریدونی / سیدضیاءالدین علیانسنب
- تحلیل زیبایی شناختی تصاویر ادبی استعاره مکنیه در صحیفه سجادیه و نهج البلاغه
 (با رویکرد تعمیق معرفت دینی)..... ۲۰۳
 روح الله قربانی / علی طاهری / حمید حسینی / محمدرضا فریدونی
- جستاری بر راه‌های کنترل خشونت سیاسی از منظر نهج البلاغه..... ۲۲۹
 مرتضی علویان / عباس دهرویه / فهیمه صبر آمیز
- مروری روشمند بر مبنای دینی آموزش نیروی انسانی از منظر نهج البلاغه ۲۵۵
 رحمت عباس تبار مقری / فاطمه عباسی اصفهانی / ذکریا محمدی تمری
 معرفی و اعتبارسنجی مطالعات رابرت گلیو پیرامون حضرت علی (ع) در مقاله
- ۲۷۵ ALI B. ABI TALEB. ENCYCLOPEDIA OF ISLAM
 آمنه شاهنده
- چکیده عربی و انگلیسی ۳۰۲

بسمه تعالی

سیری در کنگره هزاره نهج البلاغه

یکی از روزهای سال سوم پیروزی انقلاب اسلامی (۱۳۵۹) استاد دکتر مهدی محقق که از یاران پیشکسوت و همفکران بنیاد نهج البلاغه بودند، در دفتر بنیاد نهج البلاغه حضور یافته و ضمن مذاکرات مختلف از جمله مباحث مربوط به نهج البلاغه، اظهار داشتند که سال دیگر مصادف با هزارمین سال تألیف کتاب شریف نهج البلاغه (۴۰۰ هجری) می‌باشد و سه سال پیش عده‌ای از علماء اصفهان تصمیم داشتند همایش بزرگ و با شکوهی در این رابطه برگزار کنند و حتی از شخصیت‌های برجسته‌ای مانند استاد مطهری رحمته‌الله درخواست مقاله کرده بودند، ولی اخیراً به عللی از برگزاری آن منصرف شده‌اند.

ایشان با اظهار تأسف از این امر و فرصتی که در پیش است و اگر استفاده نشود از دست خواهد رفت، به نظرشان رسیده بود که بنیاد نهج البلاغه می‌تواند این کار بزرگ و تاریخی را انجام دهد و شاید هم به همین منظور به بنیاد آمده بودند و فکر می‌کردند که مناسب‌ترین مؤسسه برای انجام این طرح عظیم بنیاد نهج البلاغه است.

البته به نظر راقم این سطور ایشان مأموریت ابلاغ این پیام را داشتند و بنیاد نهج البلاغه هم افتخار دریافت و اجراء آن را که نه تنها با نظر مثبت، بلکه با اشتیاق و قاطعیت و تصمیمی فراتر از یک امر عادی از آن استقبال کرد و بدون کمترین تردید و ابهام و حتی در نظر گرفتن بودجه و امکانات، آن هم در شرایط حساس پس از پیروزی انقلاب اسلامی و حوادث سیاسی بویژه جنگ تحمیلی و حرکت‌های گروهک‌های ضدانقلاب.

در هر صورت پس از اعلام موافقت برگزاری کنگره هزاره نهج البلاغه فصل جدیدی از فعالیت در بنیاد باز شد و از همان روز اقدامات مربوطه آغاز گردید.

براستی شگفت آور است کاری به این عظمت و مهم بین‌المللی بدون در نظر گرفتن هیچ‌گونه پشتوانه مالی و امکانات چگونه به این راحتی و سرعت کلید خورد و چگونه می‌توان با دست خالی و نداشتن «عده» و «عده» و نیز وجود مشکلات و موانع به این هدف بزرگ دست یافت؟

عنايت و امداد الهی

نکته مهم در این رابطه عنایات الهی است که خداوند در فرصت‌های مناسب و لازم، دینش را یاری می‌کند. اینکه مشهور است که در رأس هر یکصد سال شخصیت ممتازی ظهور کرده و کار بزرگی درباره پیشرفت اسلام انجام می‌دهد، حقیقتی است که نه منحصر به (صدسال) است و نه آنکه امتیاز خاصی در فرد خاصی مورد نظر است، آنچه مهم است لطف خداوند همواره بر بندگانش ساری و جاری است:

« كَان حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرُ الْمُؤْمِنِينَ »^۱

و آنچه موجب پیشرفت کار و گسترش مکتب حق و عدل است مجاهدت خستگی ناپذیر راهیان نور و تلاشگران عرصه تبلیغ و هدایت است:

« وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا »^۲

راستی مگر پیامبران عليهم السلام و اولیاء الهی به این حقیقت والا واقف نبوده و آن را پشتیبان خود نمی‌دانستند؟

« وَمَا لَنَا أَنْ لَا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصْبِرَنَّ عَلَى مَا أَدَيْتُمُونَا وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ »^۳

و از آن روشن تر :

« قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ »^۴

۱. قرآن کریم، سوره روم، آیه ۴۸.

۲. همان، سوره عنکبوت، آیه ۶۹.

۳. همان، سوره ابراهیم، آیه ۱۲.

۴. همان، سوره مائده، آیه ۱۶.

شریف رضی و نهج البلاغه

همانگونه که علامه شریف رضی و تألیف نهج البلاغه خود فرصتی در این رابطه بود، احیاء فرهنگ مظلوم علوی هم فرصتی بود که می‌بایست تحقق می‌یافت و بازخوانی و گسترش آن به یک جایگاه عالی در راستای هدایت و تربیت قرار می‌گرفت و آبشخوری از دریای معارف آن امام همام بروی مردم گشوده می‌شد.

این عنایت الهی بود که در پرتو انقلاب اسلامی و خون‌های مطهر شهدا جلوه کرد تا در میان صدها و هزاران عنوان و مطلب به یکباره فرهنگ علوی مطرح شده و راه نشر و گسترش آن فراهم آید. برآستی که این کار، محصول فکر فرد یا افرادی نبود که ظاهر شد و تحقق یافت و و سائل و مقدمات آن از مجاری عادی و غیر عادی بوجود آمد که یکی از نمونه‌های آن: عدم احساس نیاز به تأمین بودجه در اول کار و پیش از هر حرکت و اقدامی بود.

گویا منبع عظیم ثروتی، بودجه این کار بزرگ را تأمین و اعلام کرده بود که بدون کمترین دغدغه، بنیاد نهج البلاغه در صدد برنامه‌ریزی و اجراء آن برآمده بود. مسئولین بنیاد اعتقاد داشتند که:

« مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ »^۱

مجموعه‌یی که هدفش گسترش فرهنگ علوی و هدایت مردم بویژه نسل جوان و خدمت به ایمان و تقوای عمومی باشد و «نام» و «نان» در نظر نباشد قطعاً مورد حمایت الهی قرار خواهد گرفت و ما عملاً این اعتقاد و فرهنگ را بارها و بارها تجربه کرده‌ایم.

در هر صورت آنچه ملاک کار و عامل پیشرفت بود قصد قربت و انجام کار برای رضای خداوند و زیر پا گذاشتن عناوین و اعتبارات مادی و نفسانی بود که بولدوزروار موانع را از سر راه برمی‌داشت و دلها را متوجه و همراه و نیروها و امکانات را سرازیر می‌کرد.

عنایات الهی و علوی

بنیاد نهج البلاغه در برگزاری کنگره‌ها بویژه کنگره اول یک قدرت معنوی والایی را بر سر خود احساس می‌کرد و لذا ما با هر وزیری که در این رابطه تماس می‌گرفتیم کل وزارتخانه به حرکت در

۱. قرآن کریم، سوره طلاق، آیه ۳.